

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ- ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ РУХОВОГО РЕЖИМУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

О. І. ЮРЧУК

Гуманізм та демократизація сьогодення висувають все нові вимоги до працівників освіти, зокрема дошкільної. На сучасному етапі, у зв'язку із підвищенням вимог до професійної підготовки педагогічних кадрів з дошкільної освіти, які на високому рівні володітимуть новітніми методиками і технологіями навчання та виховання, здатних здійснювати руховий режим дошкільників в оптимальних межах, застосовувати новітні форми використання засобів фізичної культури у своїй роботі, стає обов'язковим поглиблення і розширення підготовки дошкільних працівників, звертається увага на оволодіння спеціальною підготовкою кадрів у тій чи іншій сфері діяльності.

Враховуючи відомості медичних працівників і педагогів про погіршення стану здоров'я дітей, умови й ритм сучасного життя і побуту дошкільників, проблема фізичного виховання, малорухливого режиму та рухового голоду, розвитку і зміцнення здоров'я дітей набуде свого вирішення лише при спільних зусиллях педагогічного колективу, медиків та батьків.

Аналіз широкого кола різних джерел показав, що в педагогічній науці приділяється значна увага проблемам фізичного розвитку дітей дошкільного віку та професійній підготовці спеціалістів з дошкільного виховання. Так, особливості підготовки майбутніх педагогів до фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками досліджували О. Богініч, З. Нестерова, Н. Кожухова; питаннями підготовки студентів до фізичного виховання дітей дошкільного віку займались Е. Вільчковський, Н. Денисенко, С. Філіпова, В. Шебенко; проблема рухового режиму у дитячому навчальному закладі та формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок розглядалася Т. Дмитренко та С. Петренко тощо.

Звертаючи увагу на велику кількість досліджень у даному напрямку, зазначимо, що проблема підготовки вихователів до здійснення рухового режиму у дитячому навчальному закладі не має повного і всебічного висвітлення.

Мета статті – проаналізувати процес формування необхідних теоретичних знань і умінь майбутніх педагогів при підготовці їх до здійснення рухового режиму в дошкільному навчальному закладі.

Професійна підготовка майбутніх педагогів-вихователів у вищій школі здійснюється згідно з освітньо-професійною програмою напряму підготовки 6.01010101 „Дошкільна освіта”. У робочій програмі підготовки вихователів знаходять відображення різноманітні форми і функції фізичної культури дітей дошкільного віку. Тематичний план програми розкриває зміст предметів професійної підготовки, кількість відведених годин з кожного предмета професійної підготовки, визначає час на самостійну позааудиторну роботу студентів.

Зміст професійної діяльності вихователя у цілому складається з багатьох дій, що мають відносно завершені елементи діяльності. Але кожний з цих елементів спрямований на формування здорового способу життя, яке неможливо забезпечити без рухового режиму дітей та розвитку їхньої рухової активності.

На думку Ю. Коваленко, діяльність вихователя відрізняється від діяльності інструктора з фізичної культури дошкільного навчального закладу, оскільки останній передбачає важливу складову професійної діяльності – руховий компонент [4, с. 48]. Ми вважаємо, що руховим компонентом в обов'язковому порядку повинні володіти і вихователі дошкільних навчальних закладів, оскільки майбутній спеціаліст із дошкільного виховання повинен бути не лише здоровим, але й фізично розвиненим, тобто мати гарну фізичну підготовку, вільно володіти як технікою показу фізичних вправ, так і різноманітними засобами і формами організації діяльності дітей у процесі фізичного виховання.

Говорячи про підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти, Е. Вільчковський та І. Курок виділяють такі завдання:

- виховання любові до своєї майбутньої професії;
- розвиток самостійного мислення;
- прагнення до підвищення знань, умінь і навичок;
- пошуку творчого рішення завдань фізичного розвитку дошкільників;
- виховання відповідального ставлення до життя і здоров'я дітей [2].

Здійснивши аналіз навчально-методичних джерел, низки нормативних документів, програм професійної підготовки, ми з'ясували, що головним недоліком у підготовці до професійної діяльності майбутніх вихователів є перевага аудиторних занять над практичною діяльністю. Ми припускаємо, що удосконалення професійної підготовки майбутнього вихователя до здійснення рухового режиму буде якісною за умов:

- розвитку стійкої позитивної мотивації до педагогічної діяльності;
- оволодіння студентами всіма необхідними професійними завданнями для здійснення рухового режиму дошкільників;
- під час практичних та лабораторних занять навчати не лише теоретично, а й практично, тобто навчання, що дозволить отримати не лише теоретичні знання, а й певні практичні навички та досягнення певних результатів у здійсненні організації рухового режиму дошкільнят;
- створення доцільних педагогічних умов для успішного фізичного й психічного розвитку дітей та їхнього оптимального рухового режиму;
- поетапне формування у майбутніх вихователів професійних умінь за допомогою інформаційно-педагогічного забезпечення і педагогічного керівництва.

Ефективність керування руховим режимом дошкільнят залежить, перш за все, від правильно сформованого ставлення студентів до здоров'я дітей, до педагогічної діяльності й процесу в цілому, до отримання професійних знань і вмінь.

Педагогічні вміння науковці розглядають з різних підходів. Так, на думку Н. Кузьміної, „педагогічні вміння – це набута людиною здібність на основі знань і навичок виконувати певні види діяльності в умовах, що змінюються” [5, с. 288]. Науковець О. Абдулліна розглядає педагогічні вміння як знання в дії і виділяє вміння, які охоплюють усі види діяльності педагога [1]. У свою чергу, Л. Спірін вважає, що у процесі дослідження не можуть бути описані і вивчені всі вміння педагога. Зазначимо, що всі підходи науковців доповнюють один одного і тим самим дозволяють розкрити проблему більш глибоко.

На нашу думку, виділені групи вмінь В. Сластьоніним [7] є найбільш повними. Так, науковець, здійснивши детальний аналіз умінь, поділив їх на дві групи: теоретичні вміння і практичні вміння. Групу теоретичних умінь складають: аналітичні, прогностичні, проєктивні, рефлексивні. До групи практичних умінь належать: організаторські і комунікативні. На їх основі ми спробували виділити вміння, якими повинен володіти вихователь при здійсненні рухового режиму у ДНЗ:

- уміння формулювати завдання фізичного розвитку і визначати з них першочергові;
- вміння аналізувати отримані результати рухової підготовленості дітей, розвитку їх фізичних якостей;
- уміння оцінити ефективність роботи вихователя при плануванні і здійсненні рухового режиму;
- вміння оцінити рівень фізичного і психічного розвитку дитячого колективу;
- вміння здійснювати діагностику рухового розвитку дітей;
- уміння добирати діагностичні методики і адаптувати їх до рівня розвитку дітей;
- уміння добирати засоби і фізичні навантаження рухового режиму відповідно до вікових особливостей і підготовленості дітей;
- уміння добирати й застосовувати різноманітні форми організації роботи за умови активного рухового режиму для успішного оволодіння руховими уміньми і навичками;
- уміння володіти методами навантаження при здійсненні рухового режиму як для всієї групи, так і для окремих дітей;
- уміння використовувати технічні засоби навчання і виховання;
- уміння володіти технікою показу вправ і рухів, що використовуються у роботі з дітьми;
- уміння забезпечувати страховку і допомогу при здійсненні рухового режиму;
- уміння використовувати сучасне обладнання у роботі з дітьми;
- уміння передбачити наслідки пасивного рухового режиму та знати способи корекції;
- уміння критично порівнювати рухову та самостійну діяльність дітей із оптимальним руховим режимом;
- уміння співвідносити організовану і самостійну рухову діяльність в режимі дня;
- уміння оцінювати переваги рухового режиму у виховному впливі на дітей;
- уміння прищеплювати інтерес дітей до активної рухової діяльності, до здорового способу життя і власного здоров'я;
- вміння активізувати руховий режим за допомогою організованих заходів;
- уміння аналізувати, узагальнювати і розповсюджувати педагогічний досвід;
- уміння орієнтуватися у спеціальній літературі фахової підготовки й суміжних питань;
- уміння вести науково-дослідницьку й методичну роботу;
- уміння організовувати власну діяльність;
- уміння володіти професійною самооцінкою і професійним самовдосконаленням;

- уміння встановлювати гарні стосунки з батьками дітей та педагогічним колективом;
- уміння керувати своїми емоціями, проявляти витримку, терпіння і спокій у критичних ситуаціях;
- уміння співпереживати і радіти успіхам дитини, бажань їй допомогти і підтримати, бачити можливості дитини.

Таким чином, ми намагалися визначити перелік необхідних умінь у зв'язку із забезпеченням готовності студентів до здійснення рухового режиму в ДНЗ.

Підкреслимо, що професійні вміння залежать від характерних особистісних рис педагога, мотивів діяльності, ставлення до вихованців, рис характеру педагога, його світогляду і моральної спрямованості.

Майбутній фахівець у галузі дошкільного виховання повинен пам'ятати, що він несе повну відповідальність за життя і здоров'я дітей, правильну організацію та виконання програми активного рухового режиму дітей, ведення і збереження, а також оформлення згідно з вимогами документації.

Успіх у роботі майбутнього вихователя залежатиме від обізнаності в питаннях стану здоров'я дітей, що допоможе у доборі навантаження різної складності при здійсненні рухового режиму, постійного контролю впливу рухового режиму на фізичний та психічний стан дітей. В. Любашина вважає, що сучасний вихователь повинен уміти відмовитися від звичних схем педагогічного впливу на дітей, розширити перелік видів дитячої діяльності, що дають дитині можливість для самовираження і саморозвитку [6, с. 228]. Т. Дмитренко звертає увагу, що успішність майбутнього вихователя в активізації рухового режиму залежить від зовнішнього вигляду. „Власна підтягнутість, координованість рухів дають змогу демонструвати зразки виконання рухів, які викликають у дітей бажання наслідувати їх” [3, с. 67]. Надзвичайно важливого значення набуває позитивно-емоційне ставлення дітей до активного рухового режиму і фізичних вправ. Потреба й інтерес у рухах, у фізичному навантаженні розвиваються під час взаємодії педагога і вихованців, під впливом його особистості.

Кожний вихователь до своєї праці повинен підходити творчо й відповідати тим високим вимогам, які ставить перед ним суспільство. Так, В. Любашина вважає, що творчі педагоги у своїй роботі з дітьми дошкільного віку повинні використовувати різні цікаві і ефективні форми нетрадиційного фізичного виховання. До них науковець відносить:

- заняття дітей у спортивних клубах і секціях;
- плавання у басейні, ігри з водою й на воді;
- дозування ходьби і бігу;
- корегуюча гімнастика;
- лікувальна фізична культура;
- аеробіка і джоггінг для дітей 1-ї групи здоров'я (спеціальні бігові й стрибкові вправи);
- стретчинг (спеціальні вправи, що сприяють безболісному розтягуванню м'язів і формуванню гнучкості);
- елементи хореографії;
- елементи національних і сучасних танців;
- вправи з використанням технічних засобів;
- точковий і щітковий масаж;
- заняття на стежці здоров'я;
- ходьба босоніж по морській солі, каштанам, гравію, гумовим килимкам, ребристим дошкам;
- фізкультурні свята і розваги на різну тематику;
- домашні завдання, які включають різні фізичні й гігієнічні вправи, загартовуючі процедури [6, с. 228 – 229].

Підготовка майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму буде ефективною, на нашу думку, якщо враховувати, що особистість педагога – це не лише знання, вміння і здібності, які необхідні для успішної педагогічної діяльності, а й, у першу чергу – ціннісні орієнтації, життєві установки, мотиваційна сфера, цілеспрямованість самого студента. Лише позитивна мотивація до навчальної діяльності, особистий інтерес майбутнього педагога до своєї професії принесуть плоди високого професіоналізму, педагогічної творчості та ініціативності.

Отже, важливим напрямком удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення рухового режиму у ДНЗ є оволодіння студентами професійними знаннями, вміннями і навичками організації оптимальної рухової активності дітей дошкільного віку. Педагогічний процес у вищій школі повинен сприяти росту навчально-пізнавальної та науково-пошукової активності студентів, формуванню у них професійної спрямованості, особистісних і професійних якостей, розвитку почуття відповідального ставлення до навчання.

Список використаної літератури:

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : [навч. посіб.] ; 2-ге вид., перероб. та доп. / Е. С. Вільчковський., І. О. Курок. – Суми : Університетська книга, 2008. – 428 с.
3. Дмитренко Т. І. Руховий режим у дитячому садку / Т. І. Дмитренко. – К. : Рад. школа, 1980. – 96 с.
4. Коваленко Ю. О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Коваленко Юлія Олексіївна. – Запоріжжя, 2008. – 248 с.
5. Кузьмина Н. В. Основы вузовской педагогики / Н. В. Кузьмина. – Л. : ЛГУ, 1972. – 311 с.
6. Любашина В. Осуществление подготовки будущих воспитателей к процессу физического воспитания и развития детей в условиях дошкольного учреждения / В. Любашина // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 38 – ст. 226 – 230.
7. Слостенин В. А. Педагогіка : [учебное пособие для студентов пед. учебных заведений] / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – М. : Школа-Пресс, 2000. – 512 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Н. М. Горобаха